

การสังเคราะห์งานวิจัยเรื่องปัจจัยที่มีความเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการสอน ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครู

SYNTHESIS OF RESEARCH STUDIES RELATING TO CHILD-CENTERED TEACHING BEHAVIOR IN TEACHERS

ผู้วิจัย

ดร. อาพัทธ์ เตียวตระกูล¹, ชันดดา ภูหงษ์ทอง² Arphat Tiaotrakul, Chanadda Poohongtong

บทคัดย่อ

การสังเคราะห์งานวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. ศึกษาคุณลักษณะของงานวิจัยเกี่ยวกับพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครู 2. ศึกษาผลของงานวิจัยเกี่ยวกับพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครู 3. สรุปปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครู โดยการสังเคราะห์งานวิจัยครั้งนี้เป็นการสังเคราะห์เชิงคุณภาพ ทำการสังเคราะห์งานวิจัยระดับมหาบัณฑิตและดุษฎีบัณฑิต ที่ศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครู ในฐานะตัวแปรตามและเป็นงานวิจัยเชิงปริมาณช่วงระหว่างปี พ.ศ. 2544 จนถึงพ.ศ. 2555 รวม 12 ปี จากสถาบันอุดมศึกษา จำนวน 5 แห่ง ได้แก่ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาวิทยาลัยศิลปากร มหาวิทยาลัยขอนแก่น มหาวิทยาลัยบูรพา และมหาวิทยาลัยรามคำแหง จำนวน 15 เรื่อง โดยสืบค้นจากระบบสืบค้นทรัพยากรสารสนเทศของสำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ (OPAC) และฐานข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ของมหาวิทยาลัยในประเทศไทย (TDC: ThaiLIS Digital Collection) ผู้วิจัยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) ในการสังเคราะห์งานวิจัยครั้งนี้

สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

คุณลักษณะของงานวิจัยเกี่ยวกับพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูแบ่งเป็น 10 เรื่อง ดังนี้ 1) ระดับงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญพบในระดับปริญญาโท จำนวนสูงที่สุด 2) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒผลิตงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญมากที่สุด 3) สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ผลิตงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับ “ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ” มากที่สุด 4) การตั้งวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่พบมากที่สุด คือ มีวัตถุประสงค์เพื่ออธิบายความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรหรือเพื่อการทำนาย 5) โดยส่วนใหญ่กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาในงานวิจัย คือ ครูระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา รวมทั้งสิ้นจำนวน 3,715 คน 6) วิธีการคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่าง พบว่า ตารางสำเร็จของเครจซี และมอร์แกน ใช้ในการคำนวณกลุ่มตัวอย่างมากที่สุด 7) การสุ่มแบบแบ่งชั้นเป็นวิธีการที่ใช้ในการสุ่มกลุ่มตัวอย่างสูงที่สุด 8) แนวคิดที่ใช้อธิบายตัวแปรพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญมากที่สุด คือ แนวคิดของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 9) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยสูงที่สุดคือ แบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Likert scale) 10) การหาคุณภาพของแบบวัด พบว่า การหาความตรงแบบค่าดัชนี

¹อาจารย์ประจำภาควิชาบริหารและพัฒนาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครสวรรค์

²อาจารย์ประจำภาควิชาศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครสวรรค์

ความสอดคล้องและการหาความเที่ยงแบบค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา (Cronbach's Alpha-Coefficient) ถูกใช้มากที่สุด

ผลของงานวิจัยเกี่ยวกับพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครู พบว่า 1) การเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างปัจจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ พบว่าในด้านปัจจัยทางชีวสังคม ตัวแปรที่มีนัยสำคัญ คือ เพศ ช่วงชั้นการสอน อายุราชการ และระดับการศึกษาของครูผู้สอน ในปัจจัยด้านจิตลักษณะเดิม ตัวแปรที่มีนัยสำคัญ คือ อิทธิบาท 4 และความใกล้ชิดศาสนา แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์และเหตุผลเชิงจริยธรรม ในปัจจัยด้านจิตตามสถานการณ์ ตัวแปรที่มีนัยสำคัญ คือ ความตั้งใจสอนและเจตคติต่อการสอน ในปัจจัยภายนอก (ด้านสถานการณ์) ตัวแปรที่มีนัยสำคัญ คือ การสนับสนุนทางสังคมและภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้นำ 2) ตัวแปรที่มีค่าสัมพัทธ์กับตัวแปรพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญในระดับสูง ได้แก่ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ เจตคติต่อการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ความพอใจในหน้าที่การงาน ความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร การสนับสนุนทางสังคมของครู บรรยากาศในการทำงาน สัมพันธภาพระหว่างครูกับนักเรียน และการได้รับการฝึกอบรมของครู 3) ตัวแปรทำนายพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ คือ ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้นำ การสนับสนุนทางสังคม ความสุขใจ ความเชื่ออำนาจในตน และเจตคติต่อการสอน ร่วมกันทำนายพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญร่วมกันได้ 4) ข้อเสนอแนะที่ถูกรับรองมากที่สุด คือ ควรมีการศึกษาปัจจัยด้านอื่น เช่น ด้านความรู้ในการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ด้านจิตลักษณะ และด้านการเห็นคุณค่าในตนเอง

ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูสามารถแบ่งออก 4 ปัจจัยดังนี้ 1) ปัจจัยด้านชีวสังคม ได้แก่ เพศ ช่วงชั้นการสอน อายุ วุฒิการศึกษาหรือระดับการศึกษา เงินเดือน สถานภาพของครู และประสบการณ์สอนของครู 2) ปัจจัยด้านจิตลักษณะเดิม ได้แก่ อิทธิบาท 4 หรือความใกล้ชิดศาสนา แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ เหตุผลเชิงจริยธรรม ความตั้งใจสอน ความพอใจในหน้าที่การงาน ความสุขใจ ความเชื่ออำนาจในตน และลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน 3) ปัจจัยด้านสถานการณ์ ได้แก่ การรับรู้ภาวะผู้นำ การเปลี่ยนแปลงของผู้นำของครู ความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร การสนับสนุนทางสังคมของครู บรรยากาศในการทำงาน สัมพันธภาพระหว่างครูกับนักเรียน การได้รับการฝึกอบรมของครู ความสัมพันธ์ระหว่างครูกับผู้บริหาร และคุณลักษณะด้านวิชาชีพ 4) ปัจจัยด้านจิตลักษณะตามสถานการณ์ ได้แก่ เจตคติต่อการสอน เจตคติต่อการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และเจตคติต่อวิชาชีพครู

คำสำคัญ : การสังเคราะห์งานวิจัยพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

ABSTRACT

The purposes of this research were 1) to study the characteristics of researches in the child-centered teaching behavior in teachers 2) to study the results of research in the child-centered teaching behavior in teachers and 3) to classify the factors in the child-centered teaching behavior in teachers. This research was a qualitative synthesis of research using content analysis. The research was synthesized consisted of

15 theses and dissertations in Master's degree and Doctorate degree that studied the child-centered teaching behavior in teachers as a dependent variable, and these were published during 2001 - 2013 on OPAC and ThaiLIS Digital Collection databases. The research was found from 5 universities: Srinakharinwirot university, Silpakornuniversity, Khonkaen university, Burapha university, and Ramkhamhaeng university.

The results of research synthesis were:

The characteristics of researches in the child-centered teaching behavior in teachers were divided in 10 topics: 1) the most highly research level in the child-centered teaching behavior in teachers found in theses in the master's degree. 2) Srinakharinwirot University has highly produced research in the child-centered teaching behavior in teachers. 3) The field of Educational administration has highly produced research in the child-centered teaching behavior in teachers. 4) the most highly setting research objective was to explain the correlation in variables or to predict. 5) the most participants were 3,715 teachers in primary and secondary schools. 6) the method of sample size calculation based on a table for determining sample size by Krejcie & Morgan. 7) Stratified Random Sampling was the most highly method for sampling. 8) The concept of the child-centered teaching behavior in teachers was highly based on Office of the National Education Commission. 9) The highest instrument in research was questionnaire with

Likert scale. 10) the validity and reliability of instrument found that the highest using method were Index of Consistency in the validity and Cronbach's Alpha-Coefficient in the reliability.

The results of research in the child-centered teaching behavior in teachers found that 1) comparison of difference in factors in the child-centered teaching behavior in teachers showed that in biological factor, the significant variables were sex, class level, teaching experience, and education qualifications of teacher. In psychological traits factor, the significant variables were accomplishment in Buddhism or Iddhipada, achievement motivation and moral reasoning. In psychological state factor, the significant variables were attention in teaching and attitudes towards teaching. In situational factor, the significant variables were social support and transformational leadership of the leader. 2) The variables highly correlated with the child-centered teaching behavior in teachers were achievement motivation, attitude toward child centered teaching, work satisfaction, the academic leadership of educational institution administrators, social support, work climate, relationship among students and teachers, and teachers' educational training. 3) The predictor variables of the child-centered teaching behavior in teachers were transformational leadership of the leader, social support, subjective well-being, internal locus of control, and attitude toward teaching, can predict the child-centered teaching

behavior in teachers. And 4) the most recommendation in research was the future research should study other factors such as knowledge in the child-centered teaching, psychological trait factors in teachers, and self-esteem.

The relevant factors in the child-centered teaching behavior in teachers were divided in 4 factors: 1) the variables in biological factors were gender, class level, age, education qualifications, the amount of salary, teacher status, and teaching experience. 2) the variables in psychological traits factors were accomplishment in Buddhism or Iddhipada, achievement motivation, the morale of the teachers, teachers' behaviors focusing on learners, job satisfaction, subjective well-being, internal locus of control. 3) situational factors were , the teacher's perception of transformational leadership from their leader, the academic leadership of educational institution administrators, social support, work climate, relationship among students and teachers, teachers' educational training, the relationship between teachers and school administrators, and the characteristics of teaching profession. And 4) psychological state factors were attitude toward teaching, teaching attitude toward child centered teaching, and attitudes towards teaching career.

Keywords : Research Synthesis Child-centered Teaching Behavior

บทนำ

ครูเป็นวิชาชีพที่สำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี คนเก่ง และมีความสุข การที่ผู้เรียนจะเติบโตและเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศต่อไปในอนาคตได้นั้น ครูถือเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการถ่ายทอดทั้งศิลปวิทยาการในแง่ของความรู้เชิงวิชาการและความรู้ที่จะทำให้ผู้เรียนสามารถดำรงตนให้อยู่ในสังคมได้อย่างเป็นปกติสุข

อย่างไรก็ตาม ในช่วงไม่กี่ปีที่ผ่านมา ผลสะท้อนจากการถ่ายทอดความรู้เชิงวิชาการของครูได้ปรากฏถึงภาวะวิกฤต (เบลล์นิกา และแบรนต์, 2554) โดยพบว่า ผลการสอบมาตรฐานต่างๆ ทั้งในประเทศ เช่น O-NET และในต่างประเทศ เช่น TIMSS และ PISA ของนักเรียนไทยตกต่ำลง (สมเกียรติ ตั้งกิจวานิชย์ และศุภณัฐ ศศิวิวัฒน์, 2555) สาเหตุสำคัญประการหนึ่งของการลดลงของคุณภาพทางการศึกษามาจากทักษะการจัดการเรียนการสอนของครู โดยนักวิชาการและนักการศึกษาเชื่อว่า การปรับเปลี่ยนกระบวนการถ่ายทอดความรู้จากผู้สอนสู่ผู้เรียน กลายเป็นผู้สอนและผู้เรียนร่วมเรียนรู้ไปด้วยกันและผู้สอนเป็นผู้ออกแบบกระบวนการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียน จะนำไปสู่การเรียนรู้อย่างแท้จริง (เบลล์นิกา และแบรนต์, 2554) ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 หมวด 4 และในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ได้ระบุถึงความสำคัญของการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยผู้วิจัยขอเสนอใจความที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยครั้งนี้ ดังสรุปได้ว่า การที่จะพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพมีลักษณะของการเป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข มีศักยภาพในการศึกษาต่อ และประกอบอาชีพได้นั้น ต้องอาศัยครูหรือผู้สอนที่มีทักษะใน

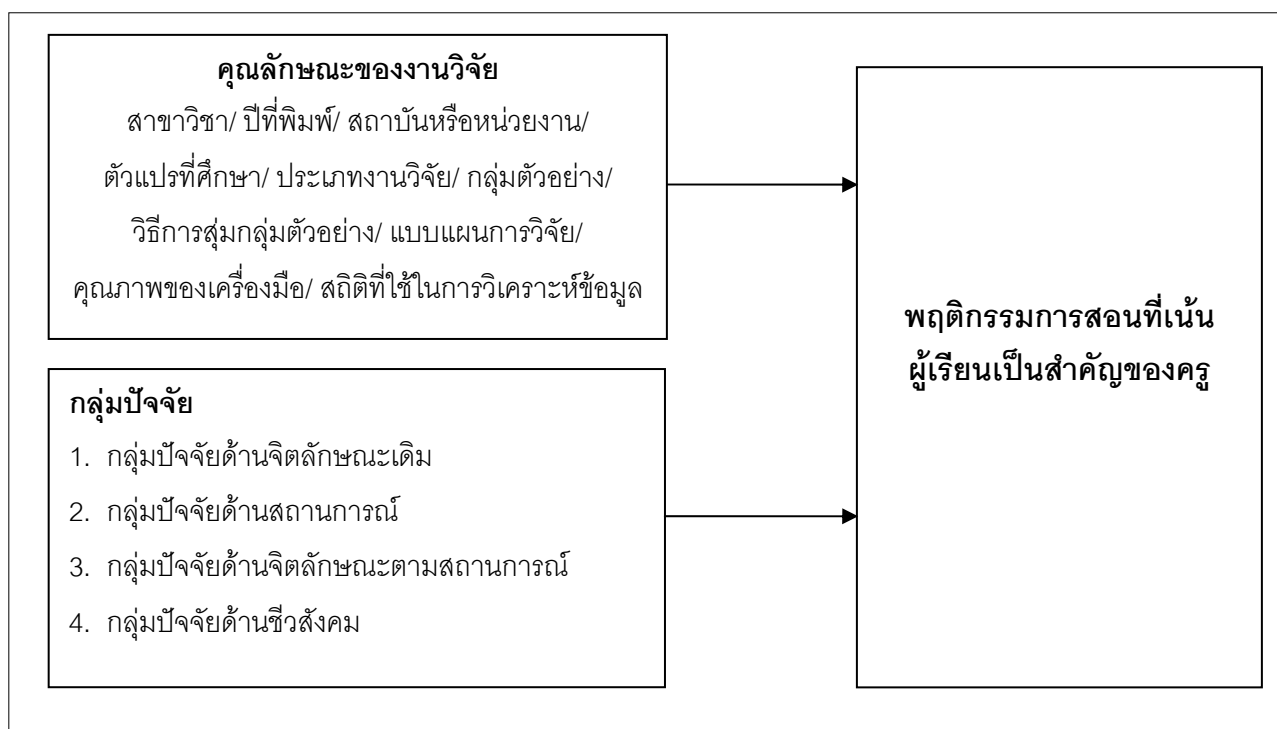
การจัดการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียนโดยคำนึงถึงการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียน การเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมและมีบทบาทสำคัญในกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยความตื่นตัว ลักษณะเหล่านี้จะนำผู้เรียนไปสู่การเกิดการเรียนรู้อย่างแท้จริง ซึ่งเป็นลักษณะของการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (student-centered instruction) (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551)

แม้ประเด็นการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญมีความสำคัญอย่างมากต่อการศึกษาไทยในปัจจุบันและอนาคต แต่กระนั้นก็ยังขาดการรวบรวมผลงานวิจัยและการสังเคราะห์งานวิจัยที่จะนำไปสู่การสร้างองค์ความรู้ใหม่ จากเหตุดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะรวบรวมงานวิจัยที่

เกี่ยวข้องกับปัจจัยที่มีความเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของคุณ เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของคุณในอนาคตต่อไป

กรอบความคิดในการวิจัย

จากการสังเคราะห์งานวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของคุณ โดยสังเคราะห์คุณลักษณะของงานวิจัย และจัดกลุ่มปัจจัยที่เกี่ยวข้อง 4 กลุ่มดังแสดงภาพ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาคุณลักษณะของงานวิจัยเกี่ยวกับพฤติกรรมกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครู
2. เพื่อศึกษามลของงานวิจัยเกี่ยวกับพฤติกรรมกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครู
3. เพื่อสรุปปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครู

ขอบเขตการสังเคราะห์

การวิจัยครั้งนี้มุ่งสังเคราะห์งานวิจัยเฉพาะงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครู โดยนักวิจัยได้นำรูปแบบทฤษฎีปฏิสัมพันธ์นิยม (Interactionism model) (Endler & Magnusson, 1976; Walsh, Craik, & Price, 2000; Tett & Burnett, 2003 อ้างใน ดุจเดือน พันธมนาวิน, 2550) มาเป็นกรอบความคิดหลักในการจัดประเภทของตัวแปรเชิงเหตุ เพื่อศึกษาวิจัยสาเหตุของพฤติกรรมของมนุษย์ โดยในการครั้งนี้ นักวิจัยได้แบ่งกลุ่มของปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครู เป็น 4 กลุ่ม โดย 3 กลุ่ม มาจากรูปแบบทฤษฎีปฏิสัมพันธ์นิยม ได้แก่ กลุ่มปัจจัยด้านจิตลักษณะเดิม (Psychological traitsfactors) กลุ่มปัจจัยด้านสถานการณ์ (Situational factors) และกลุ่มปัจจัยด้านจิตลักษณะตามสถานการณ์ (Psychological statefactors) ส่วนสาเหตุที่เกิดจากปฏิสัมพันธ์ระหว่างจิตลักษณะเดิมและสถานการณ์ (Mechanical interaction) นักวิจัยไม่ได้นำมาศึกษาด้วย เนื่องจากในการศึกษาครั้งนี้ไม่ได้มุ่งวิเคราะห์ปฏิสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร และอีก 1 กลุ่ม นักวิจัยได้นำมาร่วมศึกษาด้วย ได้แก่ กลุ่มปัจจัยด้านชีวสังคม (Biological factors)

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการสังเคราะห์งานวิจัยในเชิงคุณภาพ (qualitative synthesis) โดยใช้การวิเคราะห์

เนื้อหา (content analysis) ดังมีขั้นตอนในการดำเนินการ ดังนี้

1. แหล่งข้อมูล

แหล่งข้อมูลที่ใช้ในการวิจัย เป็นปริญญา นิพนธ์ วิทยานิพนธ์ และสารนิพนธ์ของนิสิตนักศึกษา ระดับมหาบัณฑิตและดุษฎีบัณฑิตจากมหาวิทยาลัยของรัฐในประเทศไทย ที่เกี่ยวกับพฤติกรรมกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูในฐานะตัวแปรตาม ที่มีการตีพิมพ์เผยแพร่แล้วในรูปแบบเล่มและ/หรือเผยแพร่ผ่านทางระบบสืบค้นทรัพยากรสารสนเทศของสำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ (OPAC) และฐานข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ของมหาวิทยาลัยในประเทศไทย (TDC: ThaiLIS Digital Collection) ช่วงระหว่างปี พ.ศ. 2544 จนถึง พ.ศ. 2555 รวม 12 ปี จากสถาบันอุดมศึกษา จำนวน 5 แห่ง ได้แก่ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาวิทยาลัยศิลปากร มหาวิทยาลัยขอนแก่น มหาวิทยาลัยบูรพา และมหาวิทยาลัยรามคำแหง ศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครู ช่วงระหว่างปี พ.ศ. 2544 จนถึง พ.ศ. 2555 รวม 12 ปี ในฐานะตัวแปรตาม จำนวน 15 เรื่อง การคัดเลือกงานวิจัยนั้น นักวิจัยได้นำเกณฑ์การประเมินงานวิจัยของ อุกุมพร จามรมาน (2527) มาใช้ในการคัดเลือกงานวิจัยครั้งนี้ รายละเอียดของเกณฑ์มีดังนี้ 1) ความชัดเจนในปัญหาวิจัย สมมติฐาน ข้อตกลง ความจำกัดของการวิจัย ความสมบูรณ์ของการวิจัย 2) นิยาม/คำจำกัดความที่ใช้ในรายงานได้รับการระบุอย่างชัดเจน 3) การออกแบบการวิจัยมีการบรรยายอย่างครบถ้วน และถูกต้อง 4) ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และการสุ่มตัวอย่าง ถูกต้อง 5) เครื่องมือวิจัยมีความเที่ยงตรง 6) เทคนิคการรวบรวมข้อมูลเหมาะสมกับงานวิจัยครั้งนี้ 7) เทคนิคการวิเคราะห์ข้อมูล ถูกต้อง เหมาะสม ตรงตามกระบวนการข้อมูลตัวแปร และวัตถุประสงค์การวิจัย 8) การเสนอผลวิจัยครบถ้วน ไม่ลำเอียง และถูกต้อง 9)

การสรุปผลวิจัยชัดเจน ถูกต้อง ครบถ้วน และอ่านง่าย ถึงแม้ว่าเกณฑ์ที่นักวิจัยนำมาใช้นั้นจะเป็นเกณฑ์ที่ใช้ในการคัดเลือกงานวิจัยที่จะนำไปสังเคราะห์ด้วยวิธีการวิเคราะห์ห่อภิมาณ แต่นักวิจัยเชื่อว่า เป็นเกณฑ์ที่มีคุณภาพสำหรับการนำไปคัดเลือกในการสังเคราะห์งานวิจัยเชิงคุณภาพเช่นเดียวกัน

2. ตัวแปรที่ศึกษา

1. คุณลักษณะของงานวิจัยได้แก่สาขาวิชา/ปีที่พิมพ์/สถาบันหรือหน่วยงาน/ตัวแปรที่ศึกษา/ประเภทงานวิจัย/กลุ่มตัวอย่าง/วิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง/แบบแผนการวิจัย/คุณภาพของเครื่องมือ/สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

2. กลุ่มปัจจัยได้แก่กลุ่มปัจจัยด้านจิตลักษณะเดิมกลุ่มปัจจัยด้านสถานการณ์กลุ่มปัจจัยด้านจิตลักษณะตามสถานการณ์และกลุ่มปัจจัยด้านชีวสังคม

3. พฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครู

3. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

สำหรับกระบวนการเก็บรวบรวมข้อมูลในการสังเคราะห์งานวิจัยครั้งนี้ มีดังต่อไปนี้

1) เมื่อได้ตัวแปรที่สนใจแล้ว คือ “พฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ” โดยศึกษาในฐานะตัวแปรตาม ผู้วิจัยได้นำคำสำคัญดังกล่าวไปค้นในฐานข้อมูล จำนวน 2 ฐาน ได้แก่ ระบบสืบค้นทรัพยากรสารสนเทศของสำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ (OPAC) และฐานข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ของมหาวิทยาลัยในประเทศไทย (TDC: ThaiLIS Digital Collection)

ผลจากการสืบค้นโดยใช้คำสำคัญว่า “พฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ” ในฐานข้อมูล ThaiLIS มีรายงานการวิจัย งานปริญญาานิพนธ์ วิทยานิพนธ์

สารนิพนธ์ที่เกี่ยวข้องกับคำสำคัญ ในช่วงปี พ.ศ. 2544 จนถึง พ.ศ. 2555 มีจำนวน 3 เรื่อง เมื่อใช้คำว่า “การสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ” จะพบรายงานการวิจัยงานปริญญาานิพนธ์ วิทยานิพนธ์ สารนิพนธ์ที่เกี่ยวข้องกับคำสำคัญ ในช่วงปี พ.ศ. 2544 จนถึง พ.ศ. 2555 มีจำนวน 281 เรื่อง

สำหรับฐานข้อมูล OPAC พบว่า เมื่อใช้คำสำคัญว่า “การสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ” พบรายงานการวิจัย งานปริญญาานิพนธ์ วิทยานิพนธ์ สารนิพนธ์ที่เกี่ยวข้องกับคำสำคัญ ในช่วงปี พ.ศ. 2544 จนถึง พ.ศ. 2555 มีจำนวน 77 เรื่อง

2) อย่างไรก็ตาม งานวิจัยที่พบทั้งหมดในข้อ 1) ผู้วิจัยได้นำมาพิจารณาคัดเลือก โดยใช้เกณฑ์ในการศึกษา คือ

ประการที่ 1: ต้องเป็นงานวิจัยที่ศึกษาการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของคุณครู ในฐานะตัวแปรตาม

ประการที่ 2: เป็นงานวิจัยเชิงปริมาณ

ประการที่ 3: เป็นปริญญาานิพนธ์ วิทยานิพนธ์ สารนิพนธ์ของนิสิตนักศึกษาในระดับมหาบัณฑิตและดุษฎีบัณฑิตจากมหาวิทยาลัยของรัฐในประเทศไทย

3) ผู้วิจัยนำงานวิจัยที่ผ่านเกณฑ์ตามข้อ 2) ซึ่งมีทั้งหมด จำนวน 15 เรื่อง มาบันทึกข้อมูลตามแบบบันทึกข้อมูลที่กล่าวไปข้างต้น

4) ผู้วิจัยตรวจทานความครบถ้วนถูกต้องของการบันทึกข้อมูล

4. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยได้นำแบบบันทึกข้อมูลที่ดัดแปลงขึ้นจาก อังคินันท์ อินทรกำแหง (2551) เพื่อใช้ในการเก็บข้อมูล จดบันทึกรายละเอียดของงานวิจัยที่ได้ผ่านการคัดเลือกในการสังเคราะห์ครั้งนี้ โดยหัวข้อหรือประเด็นที่ผู้วิจัยได้เก็บข้อมูลจากงานวิจัยต่างๆ ได้แก่

1) ส่วนของแหล่งที่มา ได้แก่ ชื่องานวิจัย ชื่อผู้ทำวิจัย ระดับงานวิจัย สาขาวิชา ปีที่พิมพ์ สถาบันเจ้าของงานวิจัย/หน่วยงานที่สังกัด

2) ส่วนของระเบียบวิธีวิจัย ได้แก่ วัตถุประสงค์งานวิจัย ลักษณะของตัวแปรอิสระที่ศึกษา ลักษณะของตัวแปรตามที่ศึกษา ประเภทงานวิจัย ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง วิธีการคำนวณขนาดของกลุ่มตัวอย่าง วิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง/การเลือกกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

3) ส่วนของผลการวิเคราะห์และข้อเสนอแนะ ได้แก่ คะแนนการวัดระดับพฤติกรรม ผลการวิเคราะห์ที่สำคัญ และข้อเสนอแนะในงานวิจัยที่น่าสนใจ

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

การสังเคราะห์งานวิจัยครั้งนี้เป็นการสังเคราะห์เชิงคุณภาพ โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) วิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1) การสรุปเชิงบรรยายผลการสังเคราะห์งานวิจัย โดยจำแนกตามคุณลักษณะของงานวิจัย

2) การสรุปเชิงบรรยายผลการสังเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับตัวแปรที่ผู้วิจัยสนใจศึกษา โดยมีการจัดกลุ่มตัวแปรเชิงปัจจัยด้านต่างๆ ขึ้นใหม่ตามรูปแบบปฏิสัมพันธ์นิยม

สรุปผลการวิจัย

1. คุณลักษณะของงานวิจัยเกี่ยวกับพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของคุณครู

สำหรับคุณลักษณะของงานวิจัยเกี่ยวกับพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของคุณครูผู้วิจัยได้แบ่งการนำเสนอคุณลักษณะออกเป็น 10 เรื่องดังต่อไปนี้

1.1) ระดับงานวิจัยพบว่า ระดับงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญในระดับปริญญาโทมีจำนวนงานวิจัยมากกว่าปริญญาเอกซึ่งงานวิจัยในระดับปริญญาโทแบ่งออกเป็น 2 ประเภทคือ 1) ปริญญาโทหรือวิทยานิพนธ์ และ 2) สารนิพนธ์ และพบว่างานวิจัยแบบปริญญาโทหรือวิทยานิพนธ์มีจำนวนงานวิจัยมากกว่าสารนิพนธ์

1.2) สถาบันเจ้าของงานวิจัย/หน่วยงานที่สังกัดพบว่า มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒผลิตงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญมากที่สุด

1.3) สาขาวิชาและปีที่พิมพ์เผยแพร่พบว่า สาขาวิชาที่ผลิตงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับ “ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ” คือ สาขาวิชาการบริหารการศึกษาและงานวิจัยถูกเผยแพร่ในปี 2548 มากที่สุด เป็นจำนวน 2 เรื่อง รองลงมา คือ สาขาวิชาจิตวิทยาการศึกษา มีงานวิจัยที่เผยแพร่ในปี 2544 จำนวน 2 เรื่อง สาขาวิชาการวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์ มีงานวิจัยที่เผยแพร่ในปี 2547 และ 2552 จำนวนปีละ 1 เรื่อง และ สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน มีงานวิจัยที่เผยแพร่ในปี 2547 และ 2548 จำนวนปีละ 1 เรื่องเช่นเดียวกัน

1.4) วัตถุประสงค์งานวิจัยพบว่า งานวิจัยที่ผ่านการคัดเลือกทั้งหมด 15 เรื่อง มีการตั้งวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่พบมากที่สุด คือ มีวัตถุประสงค์เพื่ออธิบายความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรหรือเพื่อการทำนาย

1.5) ลักษณะของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาของงานวิจัยทั้ง 15 เรื่อง ในการศึกษาค้นคว้าวิจัยได้จำแนกคุณลักษณะของคุณครู เป็น 2 กลุ่มใหญ่ ได้แก่ 1) ครูในโรงเรียนระดับประถมศึกษา/มัธยมศึกษา แบ่งออกเป็นครูในกรุงเทพมหานคร ภาคตะวันออกและตะวันตก ภาคอีสาน และภาคใต้ และ 2) อาจารย์มหาวิทยาลัย

(มหาวิทยาลัยรัฐและเอกชน) ซึ่งจำนวนรวมของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดในงานวิจัย 15 เรื่อง มีจำนวนทั้งสิ้นจำนวน 3,775 คน โดยส่วนใหญ่กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาเป็นครูระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา จำนวน 3,715 คน

1.6) วิธีการคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่าง พบว่างานวิจัยจำนวน 5 เรื่องมีวิธีการคำนวณกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางสำเร็จของเครจซี่ และมอร์แกน (Krejcie and Morgan, 1970) ถือว่าเป็นวิธีที่ใช้ในการคำนวณกลุ่มตัวอย่างมากที่สุดสำหรับการวิจัยในครั้งนี้

1.7) วิธีการสุ่ม/เลือกกลุ่มตัวอย่าง พบว่างานวิจัยจำนวน 12 เล่มใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบอาศัยความน่าจะเป็น โดยการสุ่มแบบแบ่งชั้นสูงสุด

1.8) แนวคิดในการอธิบายตัวแปรพฤติกรรมกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญพบว่า แนวคิดที่ใช้อธิบายตัวแปรพฤติกรรมกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญมากที่สุดในงานวิจัยจำนวน 15 เรื่องที่ผู้วิจัยได้คัดเลือกมามากที่สุด คือ แนวคิดของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ที่ประกอบด้วย จำนวน 17 ตัวบ่งชี้ใน 4 องค์ประกอบ

1.9) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยพบว่า งานวิจัยส่วนใหญ่ใช้เครื่องมือวัดเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Likert scale) รองลงมา ได้แก่ การใช้แบบสัมภาษณ์และแบบสังเกต

1.10) การหาคุณภาพของแบบวัดในตัวแปรตาม พบว่าการหาความตรงของแบบวัดในตัวแปรพฤติกรรมกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญมีงานวิจัยจำนวน 14 เรื่อง ที่มีการหาความตรงของเครื่องมือ โดยการหาความตรงแบบค่าดัชนีความสอดคล้อง ถือว่าใช้วิธีการนี้มากที่สุดในการหาความตรง รองลงมา คือ การหาค่าอำนาจจำแนกและ Item-total correlation สำหรับการหาความเที่ยงของแบบวัดในงานวิจัยที่นำมาสังเคราะห์

ส่วนใหญ่ใช้แบบค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา (Cronbach's Alpha-Coefficient) รองลงมา คือ แบบ Scott's Coefficient และแบบ Rater Agreement Index

2. ผลของงานวิจัยเกี่ยวกับพฤติกรรมกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครู

สำหรับผลของงานวิจัยเกี่ยวกับพฤติกรรมกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูผู้วิจัยได้แบ่งการนำเสนอออกเป็น 4 ประเด็น ดังต่อไปนี้

2.1 การเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างปัจจัยต่างๆที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญพบว่า ในปัจจัยด้านชีวิตสังคม ตัวแปรที่มีนัยสำคัญ คือ เพศ ช่วงชั้นการสอน อายุราชการ และระดับการศึกษาของครูผู้สอน ในปัจจัยด้านจิตลักษณะเดิม ตัวแปรที่มีนัยสำคัญ คือ อิทธิบาท 4 และความใกล้ชิดศาสนา แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์และเหตุผลเชิงจริยธรรม ในปัจจัยด้านสถานการณ์ประกอบด้วย ตัวแปรที่มีนัยสำคัญ คือ การสนับสนุนทางสังคมและภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงฯ ในปัจจัยด้านจิตลักษณะตามสถานการณ์ประกอบด้วย ตัวแปรที่มีนัยสำคัญ คือ เจตคติต่อการสอน

2.2 การอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญพบว่า ตัวแปรที่มีค่าสัมพัทธ์กับตัวแปรพฤติกรรมกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญในระดับสูง ซึ่งเห็นได้จากค่า r มีค่ามากกว่า .50 ขึ้นไป ได้แก่ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ เจตคติต่อการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญความพอใจในหน้าที่การงาน ความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารฯ การสนับสนุนทางสังคมของครูบรรยากาศในการทำงาน สัมพันธภาพระหว่างครูกับนักเรียน และการได้รับการฝึกอบรมของครู

2.3 การทำนายผลของปัจจัยต่างๆ ที่ร่วมทำนาย พฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญพบว่า ตัวแปรทำนายร่วมกันทำนายหรืออธิบายตัวแปรตาม โดยภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงฯ การสนับสนุนทางสังคม ความสุขใจ ความเชื่ออำนาจในตน และเจตคติต่อการสอนฯ ร่วมกันทำนายพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญร่วมกันได้มากที่สุดในการสังเคราะห์ครั้งนี้ รองลงมา คือ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ เจตคติต่อการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ บรรยากาศในการทำงาน และสัมพันธภาพระหว่างครูกับนักเรียน

2.4 ข้อเสนอแนะที่สำคัญของงานวิจัยที่นำมาสังเคราะห์ ข้อเสนอแนะที่ถูกลำเสนอมากที่สุดในการสังเคราะห์งานวิจัยครั้งนี้ อันดับหนึ่ง คือ ควรมีการศึกษาปัจจัยด้านอื่น เช่น ด้านความรู้ความสามารถ ด้านจิตลักษณะที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับตัวครู ด้านแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ด้านการเห็นคุณค่าในตนเอง ด้านคุณลักษณะของครู เป็นต้น อันดับสอง ได้แก่ ควรศึกษาพฤติกรรมการสอนของครูที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

ด้วยวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพและการวิจัยเชิงทดลอง และ ควรศึกษาปัญหาในการประยุกต์และแนวทาง พัฒนาการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ อันดับสาม ได้แก่ ควรมีการจัดฝึกอบรม จัดทำหลักสูตร การเสริมสร้าง และ พัฒนาลักษณะทางสังคม ลักษณะทางจิต และลักษณะทางพุทธของครู อันดับสี่ ได้แก่ ควรศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการสอนแบบเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญในกลุ่มนิสิตนักศึกษาครูและควรส่งเสริมให้พฤติกรรมนี้เกิดขึ้นในนิสิตนักศึกษาครู รวมถึงควรให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการสะท้อนผลการจัดการเรียนการสอนแบบเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญด้วย และอันดับห้า คือ ควรมีการศึกษารูปแบบของการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญในโรงเรียนที่ประสบผลสำเร็จ (Best practice)

3. สรุปปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครู

ตาราง 1 สรุปปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญโดยจำแนกตามสถิติที่ใช้วิเคราะห์และจำแนกตามปัจจัยในแต่ละด้านและสมการการทำนายตัวแปรตาม

ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ		
การวิเคราะห์ความแปรปรวน (ANOVA)	การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ (ลำดับตามค่า R ² ที่สูงที่สุดตามปัจจัย)	การวิเคราะห์พหุคูณถดถอย (ลำดับตามค่า R ² ที่สูงที่สุด)
ปัจจัยด้านชีวสังคม เพศ, ช่วงชั้นการสอน, อายุ, วุฒิ การศึกษาหรือระดับการศึกษา, ประสบการณ์ในการสอน	ปัจจัยด้านชีวสังคม เงินเดือน, สถานภาพของครู, ประสบการณ์การสอนของครู	- ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงฯ+การสนับสนุนทางสังคม+ความสุขใจ+ความเชื่ออำนาจในตน+เจตคติต่อการสอนฯ
ปัจจัยด้านจิตลักษณะเดิม อิทธิบาท 4 หรือความใกล้ชิด ศาสนา, แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์, เหตุผลเชิงจริยธรรม, ความตั้งใจ สอน,	ปัจจัยด้านจิตลักษณะเดิม แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์, ขวัญ, ความพอใจในหน้าที่การงาน	- แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์+เจตคติต่อการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ+บรรยากาศในการทำงาน+สัมพันธภาพระหว่างครูกับนักเรียน

ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

การวิเคราะห์ความแปรปรวน (ANOVA)	การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ (ลำดับตามค่า R^2 ที่สูงที่สุดตามปัจจัย)	การวิเคราะห์พหุคูณถดถอย (ลำดับตามค่า R^2 ที่สูงที่สุด)
ปัจจัยด้านสถานการณ์ การสนับสนุนทางสังคม,ภาวะผู้นำ การเปลี่ยนแปลงฯ	ปัจจัยด้านสถานการณ์ ความเป็นผู้นำทางวิชาการของ ผู้บริหารฯ,การสนับสนุนทางสังคมของ ครู,บรรยากาศในการทำงาน ,สัมพันธภาพระหว่างครูกับนักเรียน,การ ได้รับการฝึกอบรมของครู,ความสัมพันธ์ ระหว่างครูกับผู้บริหาร	- ประสบการณ์การสอนของครู+การ ได้รับการฝึกอบรมของครูเจตคติต่อ วิชาชีพครู+การสนับสนุนทางสังคม ของครู+ความเป็นผู้นำทางวิชาการ ของผู้บริหารฯ
ปัจจัยด้านจิตลักษณะตาม สถานการณ์ เจตคติต่อการสอน	ปัจจัยด้านจิตลักษณะตาม สถานการณ์ เจตคติต่อการจัดการเรียนการสอนที่ เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ, เจตคติต่อวิชาชีพ ครู	- ความตั้งใจในการสอน+ แรงจูงใจ ใฝ่สัมฤทธิ์+ เจตคติต่อการสอน+ ความใกล้ชิดศาสนา+ลักษณะมุ่ง อนาคตควบคุมตน
		- การสนับสนุนการทำงานของครู+ เจตคติต่ออาชีพครู+ คุณลักษณะ ด้านวิชาชีพ+ เจตคติต่อการสอน+ ความพึงพอใจในงาน

จากตาราง 1 เป็นการสรุปปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยจำแนกตามสถิติที่ใช้วิเคราะห์และจำแนกตามปัจจัยในแต่ละด้าน และสมการการทำนายตัวแปรตาม โดยในตารางของการวิเคราะห์ความสัมพันธ์และการวิเคราะห์พหุคูณถดถอย ผู้วิจัยได้ไล่เรียงตัวแปรตามลำดับของค่าที่มีต่อตัวแปรตามสูงและตัวแปรทั้งหมดในตาราง 1 นี้เป็นตัวแปรที่ผู้วิจัยคัดเลือกจากการมีนัยสำคัญทางสถิติแล้วเท่านั้น

อภิปรายผล

1) จากผลการวิจัยในข้อที่ 1 ผลการศึกษาในประเด็นสาขาวิชาที่ผลิตงานวิจัยเกี่ยวกับพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ พบว่าสาขาบริหารการศึกษามีการผลิตงานวิจัยมากที่สุด ซึ่งเป็นสิ่งที่

ก่อให้เกิดความสงสัยว่า เหตุใดจึงเป็นเช่นนั้น เพราะใน ความเข้าใจของผู้วิจัยได้คาดว่าควรเป็นสาขาทางจิตวิทยาศึกษาหรือสาขาวิชาหลักสูตรและการสอนมากที่สุด อย่างไรก็ตาม เมื่อผู้วิจัยได้พิจารณาตัวแปรที่ถูกละทิ้งจากงานวิจัยในสาขานี้จึงพบว่า ตัวแปรภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนและการสนับสนุนทางสังคม ซึ่งเป็นตัวแปรในปัจจัยด้านสถานการณ์ ผู้วิจัยพบว่า สองตัวแปรนี้เป็นตัวแปรที่โดดเด่นที่สุดและมีค่าสหสัมพันธ์ที่ค่อนข้างสูงเมื่อเทียบกับตัวแปรจากปัจจัยด้านจิตลักษณะเดิม และเมื่อได้ศึกษาแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง จะพบว่า การสนับสนุนทางสังคมของโรงเรียนต่อครูผู้สอนสามารถเทียบเคียงได้กับแนวคิด ทฤษฎีแรงสนับสนุนทางด้านสังคม (social support) โดยแรงสนับสนุนทางด้านสังคมหมายถึงสิ่งที่ผู้รับได้รับแรงสนับสนุนทางสังคมในด้านความช่วยเหลือทางด้าน

ข้อมูลข่าวสารวัตถุดิบของการสนับสนุนทางด้านจิตใจจากผู้ให้การสนับสนุนซึ่งอาจเป็นบุคคลหรือกลุ่มคนและเป็นผลให้ผู้รับได้ปฏิบัติหรือแสดงออกทางพฤติกรรมไปในทางที่ผู้รับต้องการในที่นี่หมายถึงแรงสนับสนุนทางสังคมจากเพื่อนร่วมงานและหัวหน้างานของครูส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครู

นอกจากนี้ จากการศึกษานี้ในประเด็นกลุ่มตัวอย่างของงานวิจัยที่นำมาสังเคราะห์ พบว่า กลุ่มตัวอย่างของภาคเหนือที่ไม่พบว่าปรากฏในการศึกษานี้ แต่มีได้หมายความว่าครูในจังหวัดภาคเหนือจะไม่มีปัญหาเรื่องพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ แต่แท้ที่จริงแล้วด้วยจำนวนงานวิจัยที่นำมาสังเคราะห์ในงานวิจัยครั้งนี้มีจำนวนจำกัดเพียง 15 เรื่อง ดังนั้น จึงไม่สามารถสรุปได้ว่า สถานการณ์ของครูในเขตภาคเหนือเกี่ยวกับพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญนั้นเป็นอย่างไรจากผลการศึกษานี้ในประเด็นเรื่องวิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง นักวิจัยพบว่า วิธีการของเครชชีและมอร์แกนเป็นวิธีการที่พบสูงสุดในการสังเคราะห์งานวิจัยครั้งนี้ อย่างไรก็ตาม ได้มีอาจารย์และนักวิชาการผู้เชี่ยวชาญในเรื่องสถิติและการสุ่มกลุ่มตัวอย่างของมหาวิทยาลัยชั้นนำของประเทศเทศ ได้ให้คำแนะนำแก่นักวิจัยรุ่นใหม่ว่าควรหันมาใช้ในการสุ่มตัวอย่างของ Cohen เพราะเนื่องจากเป็นที่นิยมของการวิจัยในระดับสากลและมีความน่าเชื่อถือมากกว่าวิธีอื่นๆ ในการเลือกกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการเลือกแบบเจาะจงของงานวิจัยส่วนใหญ่ ไม่พบการอธิบายเหตุผลของการใช้วิธีการนี้ หรือการกำหนดเกณฑ์ในการเลือกกลุ่มตัวอย่าง ดังนั้นจึงไม่สามารถสรุปได้อย่างชัดเจนว่างานวิจัยที่ใช้การเลือกกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการเลือกแบบเจาะจงนี้จะเป็นตัวที่แทนของประชากรที่ดีหรือไม่

2) จากผลการวิจัยในข้อที่ 2 ดังปรากฏข้างต้นนั้นจะพบว่า ทั้งผลการวิจัยที่ศึกษาเปรียบเทียบความแตกต่าง ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และศึกษาการทำนายผลของปัจจัยต่างๆ ที่ร่วมทำนายพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญมีตัวแปรที่มีนัยสำคัญทางสถิติที่สามารถแบ่งกลุ่มตัวแปรต่างๆ ตามรูปแบบปฏิสัมพันธ์นิยมได้ทั้งหมด 4 กลุ่มปัจจัย ได้แก่ กลุ่มปัจจัยด้านจิตลักษณะเดิม กลุ่มปัจจัยด้านสถานการณ์ กลุ่มปัจจัยด้านจิตลักษณะตามสถานการณ์ และกลุ่มปัจจัยด้านลักษณะชีวสังคมนั้นอาจหมายความว่า พฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญจะเกิดขึ้นได้ย่อมต้องประกอบด้วยปัจจัยทั้ง 4 กลุ่มนี้ ซึ่งสอดคล้องกับการอธิบายตามรูปแบบปฏิสัมพันธ์นิยม (Endler & Magnusson, 1976; Walsh, Craik, & Price, 2000; Tett & Burnett, 2003 อ้างใน ดุจเดือน พันธมนาวิน, 2550)

3) จากผลการวิจัยในข้อที่ 3 ในการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ที่มีการเรียงลำดับค่า R-square ซึ่งได้เรียงตามลำดับของค่าที่มีต่อตัวแปรตามสูงสุดและมีการแบ่งกลุ่มตัวแปรตามรูปแบบปฏิสัมพันธ์นิยม จะพบว่า เงินเดือนของครูมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญสูงสุดในปัจจัยด้านชีวสังคม ผลการวิจัยนี้นำเสนอความสำคัญของเงินเดือนของครู เช่นเดียวกับผลการวิจัยของชนิตา รัชทรัพย์เมืองและคณะ (2547) ที่ศึกษาเรื่อง สภาวะการขาดแคลนครูระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่พบว่าสาเหตุสำคัญที่วิชาชีพครูไม่เป็นที่น่าสนใจและไม่น่าดึงดูดใจสำหรับคนรุ่นใหม่ รวมถึงการไม่สามารถรักษาครูประจำการไว้ได้ ส่วนหนึ่งมาจากปัจจัยที่เกี่ยวกับเงินเดือนของครูที่มีอัตราต่ำกว่าอาชีพอื่น ในด้านจิตลักษณะเดิมและปัจจัยด้านจิตตามสถานการณ์ที่พบว่า แรงจูงใจใฝ่

สัมฤทธิ์และเจตคติต่อการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญสูงที่สุดนั้นสอดคล้องกับรูปแบบทฤษฎีปฏิสัมพันธ์นิยมที่นำเสนอว่า แรงจูงใจไม่สัมฤทธิ์ที่จัดอยู่ในด้านจิตลักษณะเดิม และเจตคติต่อเรื่องใดเรื่องหนึ่งที่จัดอยู่ในด้านจิตตามสถานการณ์นั้นเป็นปัจจัยสาเหตุของพฤติกรรมของบุคคล (Ender & Magnusson, 1976; Walsh, Craik, & Price, 2000; Tett & Burnett, 2003 อ้างใน ดุจเดือน พันธุมนาวิณ, 2550)

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอเชิงปฏิบัติ

1) เนื่องจากการสังเคราะห์งานวิจัยครั้งนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตัวแปรเกี่ยวกับการทำงาน ซึ่งผู้วิจัยไม่ได้เข้มงวดในเรื่องของจำนวนงานวิจัยที่นำมาศึกษามากนัก รวมถึงมีข้อจำกัดเกี่ยวกับการนำงานวิจัยมาจากฐานข้อมูลเพียงสองฐานงานวิจัยเท่านั้น ดังนั้นการจะนำผลการวิจัยที่สังเคราะห์ได้ศึกษาต่อ ผู้สนใจควรพิจารณาถึงข้อจำกัดนี้ให้ดีว่ามีผลกระทบทางลบต่อการทำวิจัยของนักวิจัยหรือไม่

2) การพัฒนาพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูควรพัฒนาปัจจัยทุกด้านควบคู่กันอันได้แก่ ปัจจัยด้านจิตลักษณะเดิม ปัจจัยด้านจิตตามสถานการณ์ และปัจจัยด้านสถานการณ์ ส่วนปัจจัยด้านชีวสังคมผู้วิจัยเห็นว่าเป็นกลุ่มตัวแปรที่ไม่สามารถเปลี่ยนแปลงได้ ดังนั้น การให้ความสำคัญกับ 3 กลุ่ม

ปัจจัยหลักจึงมีความเป็นไปได้ในการพัฒนามากกว่า และสามารถนำไปสู่การเกิดพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครู

ข้อเสนอแนะสำหรับงานวิจัยครั้งต่อไป

1) เนื่องด้วยข้อจำกัดของการสังเคราะห์งานวิจัยในครั้งนี้ดังกล่าวไปข้างต้น ดังนั้นในงานวิจัยครั้งต่อไป ผู้สนใจควรทำการวิเคราะห์องค์ประกอบของคุณลักษณะของพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญที่ผู้วิจัยได้สร้างตารางขึ้นจากการแจกแจงความถี่ และการนำสถิติมาใช้ในการวิเคราะห์ร่วมด้วย จะทำให้องค์ประกอบ (factor analysis) ดังกล่าวมีความน่าเชื่อถือมากขึ้น

2) แนวโน้มในการศึกษาเรื่องพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญควรมุ่งไปสู่การวิจัยในลักษณะอื่น เช่น การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม การวิจัยและพัฒนา เป็นต้น และการใช้สถิติที่สามารถทำนายตัวแปรตามได้ เช่น การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ หรือ SEM ซึ่งเป็นการวิจัยที่มีรูปแบบที่นอกเหนือไปจากการเปรียบเทียบและการหาความสัมพันธ์ ที่มีการศึกษาอย่างซ้ำซ้อนกันค่อนข้างมาก

3) ในการเลือกกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการเลือกแบบเจาะจงของงานวิจัยควรมีการอธิบายเหตุผลของการใช้วิธีการนี้หรือการกำหนดเกณฑ์ในการเลือกกลุ่มตัวอย่าง เพื่อความน่าเชื่อถือของงานวิจัย

บรรณานุกรม

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). **แนวคิดจากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542**. เข้าถึงเมื่อ 21 มิถุนายน 2556, จาก http://lms.thaicyberu.go.th/officialtcu/main/advcourse/presentstu/course/ww521/joemsiit/joemsiit-web1/ChildCent/Child_Center1_1.htm.
- จันทร์จิรา พลนงศ์. (2544). **ปัจจัยทางสถานการณ์และจิตลักษณะที่มีผลต่อพฤติกรรมการสอนแบบเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูมัธยมศึกษา**. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม (จิตวิทยาการศึกษา). ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- เจมส์ เบลล์ตันกา และรอน แบรินต์. (2554). **ทักษะแห่งอนาคตใหม่: การศึกษาเพื่อศตวรรษที่ 21**. แปลและเรียบเรียงโดย วรพจน์ วงศ์กิจรุ่งเรือง และอชิป จิตตฤกษ์. กรุงเทพฯ: โอเพ่นเวิลด์ส.
- ชนิตา รัชทรัพย์เมือง, จุฑามาศ มาดิลกโกวิท, อุบลวรรณ หงษ์วิทยากร, และชิตชยางค์ ยมาภัย. (2547). **สภาวะการขาดแคลนครูระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน**. เข้าถึงเมื่อ 1 มกราคม 2557, จาก <http://www.edu.chula.ac.th/resch/new%20reseach1/2549.4.htm>.
- ชูลีกร ยิ้มสุด. (2552). **การพัฒนาการคิดไตร่ตรองและพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูประถมศึกษาโดยใช้เทคนิคการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม**. ปรินญาณิพนธ์ วท.ด. (การวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- คุณเดือน พันธมนาวิน. (2550). **รูปแบบทฤษฎีปฏิสัมพันธ์นิยม (Interactionism model) และแนวทางการงสมมติฐานในการวิจัยสาขาจิตวิทยาพฤติกรรมศาสตร์ในประเทศไทย**. วารสารพัฒนาสังคม. 9 (1),85-117.
- ธัญญรัตน์ ลุนานต์. (2550). **การสังเกตพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี โรงเรียนพญาไท กรุงเทพมหานคร**. สารนิพนธ์ บธ.ม. (ธุรกิจศึกษา). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- นิรมล สังธิกุล. (2547). **ปัจจัยบางประการที่สัมพันธ์กับพฤติกรรมการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูกลุ่มศรีนครินทร์ สังกัดกรุงเทพมหานคร**. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (การวิจัยและสถิติทางการศึกษา). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- นฤพนธ์ วัลลภวิสุทธิ. (2548). **การสนับสนุนพฤติกรรมการสอนของครูที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของผู้บริหารโรงเรียนเขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร**. สารนิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ประพัฒน์ คชินทรพงศ์. (2545). **พฤติกรรมความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 5**. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ราตรี เจริญบุตร. (2544). **ตัวบ่งชี้ทางจิตสังคมของพฤติกรรมการสอนแบบเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญในข้าราชการครูสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา**. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา). ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น. (ถ่ายเอกสาร).

- วัลยา นิหมัด. (2548). การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการสอนของครูต่อการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของโรงเรียนเอกชนระดับประถมศึกษา อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (หลักสูตรและการสอน). ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- วิญญู เมืองนาค. (2546). ปัจจัยที่เอื้อต่อการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญในโรงเรียนประถมศึกษา เขตพื้นที่การศึกษา 1 จังหวัดหนองบัวลำภู. สารนิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ศักดิ์สิทธิ์ แร่ทอง. (2549). ตัวแปรที่พยากรณ์พฤติกรรมการสอนของครูที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศุเมพร. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สมเกียรติ ตั้งกิจวานิชย์ และศุภณัฐ ศิริคุณวัฒน์. (2555). ความล้มเหลวของระบบการประเมินผลการศึกษาไทย: สาเหตุและข้อเสนอแนะ. เข้าถึงเมื่อ 23 กุมภาพันธ์ 2555, จาก <http://thaipublica.org/2012/02/failure-thai-educational-system/>.
- สาวิตรี ยิ้มแย้ม. (2554). การวิเคราะห์ปัจจัยของพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครราชสีมา เขต 3. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (การวิจัยและประเมินผลการศึกษา). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- สุภาสิณี กระสินธุ์. (2547). การสำรวจความเชื่อของครูผู้สอนภาษาอังกฤษในระดับอุดมศึกษาที่มีต่อแนวการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ. สารนิพนธ์ กศ.ม. (การสอนภาษาอังกฤษในฐานะภาษาต่างประเทศ) กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สุภาพ เต็มรัตน์. (2550). ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ด. (วิจัยการศึกษา). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- อนุรักษ์ น้อยเล็ก. (2548). ความสัมพันธ์ระหว่างขวัญกับการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูโรงเรียนในกลุ่มกรุงเทพมหานคร สังกัดกรุงเทพมหานคร. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- อังคินันท์ อินทรกำแหง. (2551). การสังเคราะห์งานวิจัยที่เกี่ยวกับความเครียดและการเผชิญความเครียดของคนไทย: รายงานการวิจัยฉบับที่ 115. กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- อัจฉราพร บุญญพานิช. (2547). ปัจจัยทางจิตสังคมที่มีความสัมพันธ์ต่อพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูประถมศึกษาปีที่ 1-6 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากทมมหานคร เขต1. ปรินญาณิพนธ์ วท.ม. (การวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- อุทุมพร จามรมาน. (2527). การสังเคราะห์งานวิจัย: เชิงปริมาณ. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. *Educational and Psychological Measurement*. 30(3), 608.